

Alocuțiunea rostită de domnul George G. Potra, Director al Fundației Europene Titulescu, la ceremonia dezvelirii bustului Nicolae Titulescu

Atena, Parcul Rizari, 17 octombrie 2012

Excelențele Voastre,

Doamnelor și domnilor,

Prieteni.

Încerc o emoție deosebită.

Îndrăznesc să afirm că suntem martori la un eveniment memorabil.

În câteva minute, vom dezveli un bust al marelui om de stat și diplomat român Nicolae Titulescu, un om care a făcut istorie în prima jumătate a secolului trecut.

Convoc drept martor pe unul dintre monștrii sacri ai ziaristicii din toate timpurile, pe francezul Raymond Cartier, redactor șef al ziarului „L’Epoque“ și, mai târziu, director al revistei „Paris Match“, care, în 1939, scria:

„Ti-tu-les-cu! Cele patru silabe ale numelui său sonor au umplut istoria diplomatică de după război. El a fost unul dintre marii oameni ai României, unul dintre marii oameni ai Micii Înțelegeri, unul dintre marii oameni ai Genevei și, pentru a spune totul, unul dintre marii oameni ai Europei. [...] El a fost cel mai strălucit și cel mai dinamic dintre toți cei care au vrut să construiască o Europă nouă, bazată pe egalitatea puterilor și respectul tratatelor. Când norii au suit la orizont, el a fost unul dintre primii care a înțeles și poate primul care a vrut să ridice un dig în calea inundației care se anunța.“

Statura sa de gânditor și om de acțiune, marca (pecetea) democrată și europeană a ideilor, curajul și responsabilitatea implicării pe parcursul întregii sale prezențe publice active aveau să fie evocate și invocate, pe tot mai multe meridiane, în și după anii negri ai totalitarismului și belicismului, ai intoleranței și confruntării, ai războiului cald și rece care au însângerat umanitatea secolului XX.

În reconstrucția ideatică și morală de după cel de-al Doilea Război Mondial s-a făcut apel, în mod firesc, la spiritul titulescian pus la temelie Europei Unite.

Figură marcantă a vieții internaționale interbelice – de două ori președinte al Adunării Societății Națiunilor, președinte al Academiei Diplomatice Internaționale dela Paris, onorat de numeroase societăți savante – Titulescu s-a bucurat de prețuirea mediilor politice, diplomatice, cultural-științifice și de presă din toate democrațiile europene ale epocii sale.

Nicolae Titulescu a avut relații de rodnică colaborare cu liderii greci în promovarea unor idei și proiecte generoase la nivel bilateral și multilateral.

Nu sunt sigur că-i voi aminti pe toți, dar este obligatoriu să nu-i uităm pe Alexandros T. Zaimis – fost președinte al Greciei; pe Eleutherios Venizelos (al cărui nepot îl salut aici cu toată considerația), Alexandros Papanastasiou, Panaghiotis Tsaldaris – foști prim-miniștri; Andreas Michalakopoulos, Nikolaos Sokrates Politis, Demetrios Maximos – foști miniștri de Externe; A.F. Frangulis – fost președinte al Academiei Diplomatice Internaționale.

În vizită oficială în Grecia, în octombrie 1933, șeful diplomației române a primit la cel mai înalt nivel expresia sentimentelor de prețuire și recunoștință pentru opera sa de pace și cooperare europeană.

La prânzul de gală oferit în onoarea lui Titulescu, Panaghiotis Tsaldaris, prim-ministru al Greciei afirma:

„Sunt sigur că exprim în acest moment sentimentele întregului popor elen, urându-vă, cu o bucurie deosebită, bun venit. Țara pe care o reprezentați este legată de a noastră prin atâtea relații de prietenie, încercate și sincere, încât ne este deosebit de plăcut ca, profitând de ocazia prezenței dumneavoastră printre noi, să-i arătăm toată simpatia noastră. [...] // Dar dacă prezența oricărui trimis al țării dumneavoastră putea să fie sigură de cea mai călduroasă primire în Grecia, vizita dumneavoastră, domnule ministru, provoacă, așa cum ați constatat, o simpatie și o atenție cu totul speciale. Noi salutăm în persoana Excelenței Voastre nu numai pe eminentul om de stat european, pe făuritorul unei opere imense de ordine și pacificare, a cărui fecundă activitate s-a remarcat în toate domeniile politicii internaționale. În dumneavoastră noi salutăm înainte de toate pe emisarul încrederii și păcii, care [...], fără să menajeze eforturile, s-a consacrat nobilei misiuni de liniștire în această parte a Europei.“

După ce, în 1928, Grecia i-a acordat Ordinul Mântuitorului, Mare Cruce, la 21 octombrie 1933, onorând o operă și consacrand o operă, Universitatea din Atena i-a acordat titlul de *doctor honoris causa*.

Primind acest titlu, Titulescu declara solemn:

„Există, totuși, un domeniu în care sentimentul poate fi aliatul de preț al rațiunii: acest domeniu este acela al înțelegerii reciproce a popoarelor, unica sursă a unei păci statornice și roditoare. Relele provin din faptul că națiunile nu-și dau seama că, în ciuda tuturor deosebirilor, ele alcătuiesc, la urma urmelor, un tot indivizibil. Omul nu poate fi străin omului numai prin faptul că între ei se ridică o graniță. Și pacea nu înseamnă nimic altceva decât conștiința universalității speței umane.“

Să recunoaștem că asemenea gânduri ar putea fi puse la intrarea în oricare templu al păcii.

În timp, din inițiativa Fundației Europene Titulescu, în varii locuri din România, dar și din alte țări ale continentului nostru (Elveția, Franța, Slovacia, Olanda, Turcia), au fost așezate simboluri titulesciene (grupuri statuare, busturi, plăci memoriale, efigii ș.a.)

Personal le-am înțeles nu doar ca recunoașteri și omagii aduse omului și operei, ale moștenirii și mesajului – și nu ar fi fost deloc puțin –, ci și ca simboluri ale curajului, ale rezistenței și dăruirii, ale luptei pentru Adevăr și Morală, pentru Dreptate, Progres și Prosperitate, pentru o lume eliberată de dreptul forței pentru a se lăsa câștigată de forța dreptului, ca un promotor al „spiritualizării frontierelor“.

Victimă a intoleranței, ocultismului, a intrigii interne și a conspirației externe, a forțelor negre ale revizionismului și revanșismului, a fascismului, nazismului și bolșevismului, Nicolae Titulescu a căzut cu fața la dușman. Mai întâi – politic, în august 1936. În sfârșit – fizic, în martie 1941.

Fundația Europeană Titulescu a lansat proiectul ridicării unei statui Titulescula Atena în urmă cu aproape un deceniu.

N-am reușit atunci, în 2004, la împlinirea a 70 de ani de la semnarea Atena a Pactului Înțelegerii Balcanice, dar am stăruit și am reușit, astăzi, la împlinirea a 130 de ani de la nașterea lui Nicolae Titulescu.

S-au avut în vedere dimensiunea europeană a operei politico-diplomatice a lui Titulescu. Contribuția sa esențială la promovarea și apărarea principiilor de drept internațional, la construirea și consolidarea unor structuri de securitate și cooperare regională, rolul său important în dezvoltarea relațiilor româno-elene și contribuția sa decisivă la inițierea, definitivarea și semnarea, la 9 februarie 1934, la Atena, a Pactului Înțelegerii Balcanice.

Formulă de securitate și cooperare subregională imaginată și construită de Titulescu, Înțelegerea Balcanică s-a adăugat Micii Înțelegeri într-un sistem definit metaforic de către diplomatul român prin formula „sârma ghimpată a păcii“.

Așa cum nu a fost întâmplătoare semnarea Pactului Micii Înțelegeri la Geneva, tot așa nu a fost întâmplătoare nici semnarea Pactului Înțelegerii Balcanice la Atena. „Astfel, un tratat semnat pe pământul elen – spunea Titulescu – împrumută din ambianța înconjurătoare condiția solidității și a duratei pe care trebuie să o urmărească orice operă serioasă“.

Pentru Nicolae Titulescu, Înțelegerea Balcanică reprezenta un deziderat al statelor din zonă și o necesitate subliniată de sensul evoluțiilor general-europene, de exigențele de securitate și cooperare continentală.

„Idea care ne-a călăuzit pe noi, făuritorii Înțelegerii Balcanice – afirma Titulescu la Atena, la 9 februarie 1934 – este simplă. Noi suntem dornici de pace. Dar știm că pacea reală își are izvorul în încredere și încrederea își are izvorul său în stabilitate. Prima stabilitate pe care un stat o caută, nu în interesul său egoist, ci în interesul general, este stabilitatea frontierelor sale“.

În liniștea solemnă a Parcului Rizari ne plecăm astăzi fruntea în fața umbrei unui erou.

Sculptorii români Darie Dup și Elena Dumitrescu, dela Universitatea de Arte Frumoase din București, au dat chip mesajului său, înlesnindu-ne întâlnirea cu un tribun al păcii, securității

și cooperării, cu un campion al democrației, cu un precursor și promotor al ideilor Europei Unite.

Materializarea proiectului nostru nu ar fi fost posibilă fără spiritul generos al lui Nikolaos Kaliopoulos, la București, și al lui Iannis Costopoulos, la Atena.

Nu aş putea încheia aceste puține rânduri fără mulțumirile mele personale și ale Consiliului Fundației Europene Titulescu adresate autorităților române și elene pentru diligențele întreprinse la Atena pentru punerea în operă a acestui bust și pentru organizarea distinsei ceremonii de astăzi. Nu le menționez numele din teama de a nu uita nedrept pe cineva.

La ceremonia de dezvelire a bustului lui Nicolae Titulescu, suntem onorați de prezența unor distinse personalități ale vieții politice, sociale, diplomatice, din lumea afacerilor, care dau identitate inconfundabilă peisajului Atenei de azi.

În numele Fundației Europene Titulescu, vă adresez tuturor mulțumiri pentru că vă aflați aici, într-un gest de omagiu pentru un mare Român, un mare European, un mare Contemporan.

Încredințăm Atenei spre păstrare și cinstire eternă acest bust prețios al lui Titulescu.

Titulescu a iubit Grecia, iar poporul elen l-a stimat atât în viață, cât și după trecerea lui în eternitate.

La împlinirea a 130 de ani de la nașterea marelui om de stat și diplomat român, fericitul eveniment adaugă o piesă de referință memorialului Titulescu, precum și o nouă pagină de prețuire reciprocă în relațiile de prietenie româno-elene.

Conașionalul nostru își găsește în mod fericit locul pe acest binecuvântat pământ al Greciei eterne.

Îndrăznesc să cred că în anii ce vin, acest loc de pelerinaj va prilejui întâlnirea cu alți eroi care au îndrăznit și au sfidat viitorul.

Om al Prezentului și Viitorului, Titulescu ne-a lăsat moștenire o Operă, care – prin adâncimea intelectuală și conținut moral, prin curaj și viziune – oferă subiect de aparte meditație și teme de încredere în Om și Rațiune. Căci, peste timp și spațiu – dincolo de rase, credințe religioase și opțiuni politice – Omenirea a fost pentru el un singur trup, devenirea ei obligând la un efort statornic și lucid pentru Supraviețuire, nevoie în care Gândul și Sufletul sunt chemate, dincolo de frontiere, să-și dea armonios mâna.

Opera lui Titulescu nu este o simplă pagină de istorie.

Opera lui Titulescu are valoarea unui mesaj de remarcabilă actualitate.

La 25 de ani de la trecerea în neființă a lui Titulescu, în 1966, eminentul diplomat grec A.F. Frangulis, președinte al Academiei Diplomatice Internaționale, declara: „Mă gândesc adesea și astăzi la geniul diplomatic al lui Titulescu. Era un foarte mare jurist și avea și viziunea viitorului ca Talleyrand. Dacă Europa ar fi ținut seama de politica pe care o preconiza el, desigur că alta ar fi fost soarta ei. [...] A fost, poate, cel mai mare diplomat al timpului său“.

Titulescu rămâne o mare conștiință.

A trăit și a murit pentru pace, meritând a fi înscris pentru eternitate în Panteonul ziditorilor de mari Idealuri, care ne-au lăsat o tulburătoare și vibrantă moștenire:

„Cei ce mor pentru o idee sunt eroi al căror unic testament este un singur cuvânt: continuați!“